

SWOT-analyse van de antwoorden op de bevraging over de coronacrisis

CONTEXT EN ACHTERGROND

Tijdens de vergadering van 8 september 2020 verkende de bisschoppelijke commissie voor de diaconie de vraag naar de impact van de coronacrisis op de organisaties van de Kerk en op de samenleving. Tegelijk stelde ze voor de christenen de volgende vragen voor te leggen:

- Welke positieve en herhaalbare initiatieven hebt u opgemerkt?
- Welke initiatieven zijn daarentegen niet nodig of tevergeefs?
- Welke andere initiatieven hadden nog kunnen worden genomen?

Het doel van een dergelijke bevraging was dubbel:

- Inspiratie voor een woord vanwege de Kerk naar aanleiding van deze crisis onderbouwen
- Christenen en hun gemeenschappen toelaten beter te antwoorden op de crisis en zich beter voor te bereiden op andere, analoge crises die zich zeker zullen voordoen.

De Bisschoppenconferentie gaf op haar vergadering van 10 oktober haar akkoord voor dit initiatief. De vragen werden licht geherformuleerd; de bevraging werd vervolgens wijd verspreid en beschikbaar gesteld via de websites catho.be en kerknet.be.

De antwoorden zijn als volgt verdeeld:

	N	F
Individueel	188	73
Territoriale pastoraal	37	47
Categoriale pastoraal	20	21
Congregaties	4	7
Totaal:	249	148
Algemeen totaal:	397	

In Vlaanderen ligt de respons licht hoger dan bij de Franstalige en Duitstalige gemeenschappen; wat de verdeling tussen individuele antwoorden en die in groep betreft: de individuele antwoorden liggen merklijk hoger in Vlaanderen.

Een werkgroep kwam samen in Brussel op 26 november en kwam overeen een zogenaamde SWOT-analyse¹ toe te passen op de ontvangen antwoorden.

Een dergelijke analyse, die van nature kwalitatief is, maakte inderdaad een alternatief mogelijk voor een kwantitatieve analyse, die onmogelijk was gezien de afwezigheid van een representatief karakter van de verkregen antwoorden.

Om die reden beschouwen we tevens de individuele antwoorden en die van de groepen die we ontvingen, op dezelfde manier.

De auteurs verwerkten apart de Franstalige en de Nederlandstalige antwoorden. In dit rapport vindt u alleen een verwerking van de Nederlandstalige antwoorden. Omdat de auteurs gaandeweg vaststelden dat de antwoorden in beide taalgroepen gelijkliepen, is het afsluitende overzicht van de SWOT-analyse wel hetzelfde in het Nederlands en het Frans, evenals de algemene conclusies.

Tot slot dient nog te worden opgemerkt dat deze bevraging werd gedaan tussen de eerste en (het begin van) de tweede “golf” van de pandemie. Daarom kan uit die laatste ook geen lering worden getrokken.

¹ SWOT staat voor “Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats”. Het gaat om een methode voor strategische planning die oorspronkelijk werd ontwikkeld voor bedrijven of organisaties die binnen de context van een markteconomie opereren. De methode verspreidde zich vervolgens en paste zich aan andere contexten aan, en is met name gebaseerd op het onderscheid tussen de interne sterktes en zwaktes van de organisatie enerzijds en de kansen en bedreigingen die voortvloeien uit haar omgeving anderzijds, volgens het volgende schema:

Het voorliggende rapport gaat in op een analyse van de ruwe antwoorden op elk van de zeven vragen van de bevraging.

De analyse is uiteraard gekleurd, de auteurs hebben onvermijdelijk een partiële en georiënteerde perceptie van de situatie, en hebben er al dan niet bewust voor gekozen om voorrang te geven aan bepaalde antwoorden. Constructieve voorstellen kregen de voorkeur op voorstellen vanuit een hyperkritische (bijna aanvallende) houding. In bepaalde gevallen bleven voorstellen te vaag om er iets mee te doen. Wie die vooringenomenheid wenst te compenseren, kan uiteraard het "ruwe" bestand met enquêtereacties raadplegen.

Op die manier werden de verschillende reacties gerangschikt op een basis die zowel subjectief (hun belang zoals ingeschat door de redacteur) als objectief (op basis van frequenties) is.

Op het einde van de SWOT-analyse per vraag formuleren de auteurs bij wijze van synthese een overkoepelende SWOT-analyse van een pagina, die als basis kan dienen voor verdere bespreking.

1 SWOT-ANALYSE

Vraag 1: Met welke kerk willen we naar buiten treden?

Sterktes:

- Dienstbare, gevende, biddende, complexloze, hoopvolle, bevrijdende, levengevende, nabije kerk
- Warme en solidaire gemeenschap
- Vergevingsgezindheid
- Open, onthaltende, zichtbare kerk, voor iedereen
- Gastvrije, nederige, bescheiden kerk die hoop biedt
- Verbondenheid
- Wereldkerk: van nature multicultureel en inclusief
- Verbinden, verdiepen en verbreden
- Sociale, laagdrempelige gemeenschap
- Dubbelgebod als uitgangspunt voor actie
- Eenheid in verscheidenheid
- Sterke spirituele en mystieke traditie
- Kerknet
- Boodschap van bevrijding
- Eenvoudige, zinvolle rituelen

Zwaktes:

- Paternalisme
- Interne crisis
- Onaangepaste taal
- Kerk van dogma's en uiterlijkheden

Kansen:

- Creatieve kerk: mogelijkheden voor gebed en vieringen in moeilijke omstandigheden
- Creatieve wegen van "vieren": in dialoog met alles en iedereen
- Blijde Boodschap herformuleren in een taal die betekenis heeft voor mensen van 2020.
- Openheid voor christelijke boodschap over Leven en de Kracht van Liefde
- Aandacht voor de zwaksten, voor milieu
- Kans om noden van de mensen concreet te benoemen -> profetische kerk, tegengas geven tegen maatschappelijke vanzelfsprekendheden
- Blijven ijveren voor geestelijke bijstand, ook tijdens lockdown
- Arme kerk, die bewust naar de periferie gaat en nieuwe wegen durft te bewandelen
- Jezus en God opnieuw centraal stellen, en niet de kerk(structuur)
- Aansluitend bij andere maatschappelijke initiatieven (bv applaus voor de zorg om 20u, ondersteund door de klokken, berenjacht, wit laken, verzamelpunt voor maskers)
- Open dialoog met wie niet- of andersgelovig is, met omringende cultuur
- Dialoog met jonge leerkrachten in katholieke scholen – dialoogschool en dialoogkerk

- Bijeenkomsten in kleine groepjes, in alle parochies, zou mogelijk moeten zijn.
- Kleinschalige projecten (via zoom) met uitwisseling en ervaringen rond een tekst/boek
- Kleine goedheid: bellen, tekening maken, briefje schrijven, boodschappen doen
- Verzorgde livestream biedt de kans als parochiegemeenschap op een moderne manier naar buiten te treden.
- Aanspreekpunt bij spirituele nood
- Naar buiten met het evangelie, naar de periferie, mensen effectief aanspreken
- Zout der aarde, licht voor de wereld: uitstralen!
- Een Kerk die mensen verbindt rond Jezus Christus door zijn blijde boodschap te verkondigen het Rijk Gods te dienen en te tonen, de verrijzenis en het eeuwig leven te vieren
- Diversiteit omarmen
- Kans tot getuigen: dat de eigen christelijke inspiratie niet achterhaald is.
- Stem laten horen tegen alle vormen van geweld.
- Actief toestappen op mensen die hunkeren naar een vorm van nabijheid.
- Nadenken over andere vormen van leiderschap (plaatselijk)
- Aandacht voor het goede, het mooie en het ware als wegen naar God in de bredere maatschappij.
- Kans tot zeer laagdrempelige catechese, want de basis van het geloof is weg.
- Als de kerk naar buiten gaat, mag ze duidelijk maken dat ze de maatschappij graag ziet. De huidige crisis is daar een kans voor (ook om het met die woorden te zeggen).
- Nadenken over functioneren van een kerk met minder priesters.
- Meer aandacht voor de contemplatieve dimensie van geloof.
- De voorkeursoptie voor de armen is geen gemakkelijksoplossing. Toch is deze coronatijd een kans om wat minder de uiterlijke voorschriften en de vergaderingen in hun juiste perspectief te zetten.
- Uitleggen waarom kerk meer is dan alleen maar “het goede doen”.
- Ander soort vorming die gemeenschap sticht en begeestert.
- Nadruk op de menselijkheid biedt mogelijkheden om de incarnatie te benadrukken: God is mens geworden en weet wat het betekent om mens te zijn.
- Absolute autonomie in vraag stellen

Bedreigingen:

- Kerk blijft te veel “in haar kot” en maakt zichzelf overbodig
- Tegenwind vanuit de bredere maatschappij
- Een stem naast de vele anderen
- Kerk die te zeer “priestergeoriënteerd” is in plaats van dat ze een gemeenschap verzamelt
- Liturgische vieringen zonder zang
- Engagements vallen weg: zal iedereen “na corona” dat engagement opnieuw (kunnen/willen) opnemen?
- Interne verdeeldheid valt op bij de buitenwereld
- Kerk die als voorbijgestreefde folklore wordt beschouwd
- Vastgeroest aan posities en aan oud kerkbeeld
- Cocooning van de kerk
- Het grote pessimisme van sommigen binnen de kerk -> die negativiteit straalt af naar anderen
- Te elitaire vorming voor een kleine kern

Vraag 2: . Welke initiatieven en vormen van engagement beschouwen we als **positief en herhaalbaar** in de toekomst? In welke mate deden we dat bewust vanuit ons geloof en kerkbewustzijn?

Sterktes:

- Verzorgde liturgie – via de Kerknet-livestream en tv – leidt tot meer beleving van de Blijde Boodschap en tot verbondenheid over de grenzen van de parochies/gemeenschappen.
- Sterke traditie bij afscheid nemen/levenseinde
- Kerkelijke structuur – bisdommen, dekenaten, parochies – staat toch nog sterk
- Sterke inzet voor mensen in nood, in armoede, vluchtelingen
- Sociaal engagement, als groep of individueel
- Brieven en berichten van de bisschoppen voor bepaalde doelgroepen
- Concrete, haalbare acties: een beeld aan het kerkportaal waarbij mensen stenen konden leggen met de naam van een dierbare overledene.
- Concreet engagement van priesters, diakens, parochieassistenten en vrijwilligers
- Kerknet
- Aanwezigheid in alle mogelijke vormen

Zwaktes:

- Kleine kudde
- Lijfelijk niet kunnen samenkomen is heel erg moeilijk voor echte opbouw van de gemeenschap.
- Het lange stilzwijgen in sommige gemeenschappen
- Vooral binnen de eigen kring blijven (te binnenkerkelijk)
- Eerste communie en vormsel als verplicht nummertje

Kansen:

- Diaconie benoemen als kernopdracht de kerk
- Aandacht voor alle slachtoffers, voor alle zorgwerkers
- Essentie komt naar boven
- Kracht van rituelen bij afscheid. “Wij” hebben de rituelen. Er is in de maatschappij nood aan. Laten we dat aanbieden.
- Professioneel (!) gebruik van de techniek
- Aandacht en tijd voor studie en vorming, op maat van mensen van vandaag
- Huiskerk + huisliturgie herontdekken, niet alleen op zondag
- Mogelijkheid tot samenwerken met niet-kerkelijke initiatieven
- Eucharistievieringen op tv mogen meer omkaderd worden.
- Persoonlijk ontvangen van wie naar de kerk komt voor persoonlijk gebed of om een kaarsje te branden
- Kans om vormsel terug te brengen naar de essentie. Toegediend door de pastoor
- Mogelijkheden van online aangrijpen: daar zoekt de hedendaagse mens
- Digitale mogelijkheden hebben de blik van parochianen verruimd: besef dat de kerk meer is dan de eigen kerktoren.
- Nederigheid herontdekken: we hoeven niet alles (zelf) te doen

- Kansen om kerk bij de tijd te brengen door aandacht voor “moderne” problemen: vluchtelingen, ecologie, interlevensbeschouwelijke dialoog
- Kans om de link met katholiek onderwijs beter te leggen.
- Kans om mensen die in het kerkgebouw komen om een kaarsje te branden, hartelijk te onthalen (zelfs vanop afstand is dat mogelijk: met een knipoog, een opgestoken hand).
- Kans om via de boodschappen van de paus de wereldkerk binnen te laten komen in de wereld én in de eigen geloofsgemeenschap.
- Loskomen van de dagelijkse sleur doet dagelijks en persoonlijk gebed herontdekken.
- Plaatselijke parochie wordt opengetrokken: de hele wereld is betrokken.
- Relatie met God in pure eenvoud herontdekking (dankzij “deprogrammatie”)
- Rol van Kerknet in geloofsverkundiging versterken
- Nieuwe vormen om samen te komen: drive-ingebed of -eucharistie?
- De aanwezigheid van kerkelijke activiteiten via sociale media en internet kan het ook voor jonge mensen toegankelijk maken.
- Digitale media kunnen een nieuwe vorm van verbondenheid creëren, die complementair kan blijven.
- Thuiscatechese in de eigen bubbel voor wie zich voorbereidt op eerste communie of vormsel.

Bedreigingen:

- Te veel op zichzelf terugplooiën
- Mensen haken af
- Mensen die technisch niet meekunnen (owv leeftijd of financieel), vallen uit de boot.
- Kerkbewustzijn is maar zwak aanwezig bij jongeren en mensen van middelbare leeftijd. Gezinnen en scholen kunnen dat niet opvangen
- Kerk mag zich niet opsluiten en beperken tot een groepje van ‘ons kent ons’
- Gesloten kerken sluiten de hoop buiten.
- Contact met bijv. palliatieve/terminale mensen was soms heel erg afhankelijk van de persoonlijke situatie van de pastor/zorgende/vrijwilliger en de zorgcontext in het ziekenhuis/wzc
- Mondmasker in de kerk vervreemdt mensen van elkaar
- Angst werd mee verspreid door de bange houding van de kerk
- Livestream in zichtbaar lege kerkgebouwen is weinig zinvol
- Lockdown zal de neergang van aantal misgangers nog versterken. Op sommige plaatsen zullen er geen meer overblijven.
- De inzet van vele vrijwilligers wordt niet altijd expliciet geduid vanuit een gelovige inspiratie.
- Te weinig zichtbaar in de reguliere media.
- Velen voelen zich in de steek gelaten
- Vele initiatieven waren goedbedoeld, maar eenmalig en niet vol te houden.
- De richtlijnen worden niet altijd en overal strikt opgevolgd. Dat brengt ons als kerk in een lastige positie
- De schaduw van seksueel en machtsmisbruik hangt nog altijd over de kerk.
- Geslotenheid en verkramptheid om nieuwe initiatieven uit te proberen.

Vraag 3: Welke initiatieven werden uitgetest, maar blijken achteraf niet nodig of tevergeefs? Waarin kunnen we in het vervolg beter niet langer onze energie investeren?

Sterktes:

- Netwerk dat lokaal sterk staat. Parochianen uit hetzelfde dorp/dezelfde straat kennen elkaar en spreken elkaar aan.
- Engagement van vrijwilligers

Zwaktes:

- Na vormsel haken de meesten af
- Kleinschaligheid
- Livestreams: om het ego van de priester in het middelpunt te plaatsen
- Te veel livestreams tegelijk, vanuit te veel parochies
- Te veel aandacht voor en communicatie over eerste communies en vormsel
- Weinig vreugde, geestdrift en bezieling
- Gebrek aan samenhang in sommige geloofsgemeenschappen

Kansen:

- Kans tot inkeer en tot daadwerkelijke solidariteit
- Kans tot inzicht dat de mens beperkt is
- Doelgerichte acties op kleine schaal
- Aangepaste vorm van catechese voor mensen die kerk-minded zijn, maar nu (nog) geen deel uitmaken van de gemeenschap.
- Kans om geloof laagdrempelig, eenvoudig en verstaanbaar uit te leggen.
- Meewerken met andere, niet-gelovige initiatieven
- Geloof is in de kiem wel aanwezig bij mensen. Hoe ze "thuis" laten komen in de kerk na corona?
- Kerken – ook kerken die niet meer worden gebruikt voor de eredienst – openhouden als uitnodigende stilteplekken
- Getuigen van wat geloven vandaag betekent, ondanks corona.
- Intergenerationele catechese
- Onthaalkiosken uitbouwen in de kerken om elke bezoeker te verwelkomen
- Besef dat we deel uitmaken van de wereldkerk: Urbi et orbi van paus Franciscus op 27/3 (?), Taizé, (internationale) tv-vieringen op zondag
- Mensen boven voorschriften plaatsen.
- In het kleine ook het hoopvolle kunnen zien.
- Nadenken over "nieuwe vormen": bv. kerkelijke vieringen buiten laten doorgaan?
- Tonen dat geloof meer is dan alleen maar de zondagseucharistie.

Bedreigingen:

- Reguliere media staan negatief tegenover kerk en geloof
- Groeiende nood aan live contact. Door "zoom-moeheid" haken mensen af.

- Grote moeite en tijdsinvestering en beperkte “return”
- Jongere generatie wordt gewoonweg niet aangesproken omdat ze niet met kerk in contact komen.
- Te veel vergaderingen, te veel regeltjes: kerk is te veel op zichzelf gericht
- Streamen van liturgische vieringen zonder aanwezige (vierende) gemeenschap
- Spontaneïteit gaat verloren door de vele maatregelen
- Systeem van reservaties bij vieringen: begrijpelijk, maar gaat voorbij aan de essentie van de zondagsviering: iedereen is welkom, ook wie op het laatste moment erbij komt.
- Communicatie via parochieblad bereikt niet (altijd) de mensen die je wil bereiken (b.v. jongeren, gezinnen)
- Cultuur van smetvrees is een bedreiging voor de beleving van de eucharistie
- Recente fusie van parochies maken het moeilijk. Voor sommigen is de kerk daarom ver-van-mijn-bed
- Angst speelt een te grote rol. Daardoor wordt spirituele nood niet ernstig genomen.
- Te veel binnenkerkelijk, te weinig buitenperspectief.
- Angst heeft veel creatieve ideeën in de kiem gesmoord.
- Door de lange duur van de crisis worden vele mensen (het) moe en haken ze af.
- Weinig mensen bereikt zodat het gevoel ontstaat dat de kerk afwezig bleef tijdens de lockdown.
- Energie voor denkprocessen rond pastorale vitaliteit raakt stilletjes aan uitgeput.
- Veel trouwe medewerkers voelen zich wat verloren en overbodig.
- In stand houden van een oude kerkstructuur en van de klassieke kerkelijke sacramentele praktijk die grotendeels is afgestemd op de oudere generatie.
- De veranderende regels maken het niet makkelijk om te weten wat kan en wat niet.
- Overaanbod aan vieringen door de pastoor alleen via livestream / Facebook Live.

Vraag 4: Wat hadden we kunnen doen, geïnspireerd door het Evangelie en onze zin voor menselijkheid, maar hebben we niet gedaan? Gemiste kansen. Eventueel de redenen aangeven. Maar meer nog nadenken over de toekomst, hoe het wel zou kunnen.

Sterktes:

- Presentie
- Soms sterke lokale werking + creatieve vormen van pastoraal: wandelgesprekken, stoepgesprekken, bankjesgesprekken, telefoongesprekken, mail...
- Open kerken: als ze open waren, werd dat als een absolute sterkte ervaren
- Boodschappen van de paus

Zwaktes:

- Oudere vrijwilligers raken overbelast
- Veel ballast in de kerkelijke structuren
- Kerk was onzichtbaar – gewijden (bisschop, priester, diaken) niet te zien, te weinig in de media
- Gebrek aan daadkracht bij kerkleiding
- Geen missionaire aanpak
- Tekortgeschoten bij afscheidsvieringen + om fatsoenlijk afscheid te nemen (mensen die alleen gestorven zijn).

Kansen:

- Tonen dat de kerk groter is dan alleen de eigen parochie, bv door diocesane (digitale) catechese, diocesane rouwliturgie voor overleden covidpatiënten
- Social media
- Aandacht voor het belang van een goede homilie
- Door de liturgie vanop afstand: solidariteit met wie altijd vanop afstand moet vieren
- Zinvol perspectief geven, ook over de dood heen, aan iedereen
- Deelname aan activiteiten ten voordele van minderbedeelden, samen met niet-kerkelijke organisaties
- Kansen voor interlevensbeschouwelijk engagement
- Bewustwording van situatie in andere gebieden in de wereld die ook niet wekelijks eucharistie kunnen vieren (bv. Amazone)
- "Geloofstelefoon"
- Meer vrouwen een functie geven in onze kerk
- Huiskerk: hoe gezinnen ondersteunen/vormen om op weg te gaan
- Teruggaan naar de basis om kerk op te bouwen en voelbaar te maken voor onze naaste
- Voortouw nemen in de collectieve rouw (we hebben de rituelen en de traditie, anderen kunnen makkelijk aansluiten)
- Nabijheid door telefoongesprekken, door gesprekken in open lucht
- Samenwerken over de grenzen van de parochie
- Kans om te groeien in spiritualiteit en om de mystieke kant van het geloof in de kijker te plaatsen.

- Aandacht voor de psychische en spirituele gezondheid.
- Vraag om in de reguliere media meer aandacht te hebben voor zingeving
- Duidelijk maken dat bezoekrecht voor priesters wenselijk is voor sacramenten
- Duidelijk maken dat erediensten iets anders is dan cultuur of vrije tijd/evenement -> samenwerking met andere levensbeschouwingen en samen het gesprek met de politieke wereld aangaan.
- Buiten de eigen communicatiekanalen treden
- Straatpastoraal: de straat op om met mensen te spreken
- Accent op ontmoetingskansen leggen – Liefde laat zich niet in structuren vatten.
- Mariakapellen en Lourdesgrotten als rouwplekken voor groepen
- Nadenken rond een ander maatschappijmodel

Bedreigingen:

- De “ziel” van een viering dreigt verloren te gaan door allerlei (noodzakelijke) veiligheidsmaatregelen (vb. communie met pincet, vormsel met wattenstaafje)
- Woorden van bemoediging door kerk bereikt de grote massa niet. Daardoor blijft de kerk onzichtbaar en onhoorbaar.
- Communicatiekanalen verschraken. Alleen een mededeling in K&L volstaat niet. Daardoor haken gelovigen af.
- Geen eendrachtige communicatie van de bisschoppen naar buiten toe.
- Veel nood bleef onbeantwoord omdat er “te weinig arbeiders in de wijngaard” bleken.
- Als de kerk niet meer “de boer opgaat”, maakt ze zichzelf overbodig.
- Grote verschillen in aanpak van parochies: veel parochies leverden schitterend werk om mensen nabij te zijn, anderen schoten helemaal tekort.
- Tekort aan gelovige gezinnen om het geloof door te geven.
- Te veel livestreams op YouTube, te weinig levensstromen in de (kerk)straat
- Te weinig aanwezig in de mainstream media (jammer, want er gebeuren vele mooie dingen)
- Gebrek aan doorstroming van informatie: buitenwereld weet nauwelijks wat voor goeds er allemaal gebeurde in de kerk.
- Wie niet met computer of smartphone kan werken, valt uit de boot.
- Indruk bij gelovigen dat de kerk gemarginaliseerd wordt/werd en dat de kerkelijke overheid “braafjes knikken”.
- Onbegrijpelijk dat priesters – diakens – pastoraal werkers niet als essentiële beroepen worden beschouwd om in te kunnen spelen op kritieke noden.
- Crisis instrumentaliseren tot een “kans voor de kerk”.

Vraag 5: Welke elementen willen we aan de politici voorleggen, prioritaire punten waarop wij aandringen bij een nieuwe golf?

Sterktes:

- Rechtstreekse uitzending van zondagsvieringen op radio en tv
- Spirituele zorg (als onderdeel van totaalzorg)
- Open kerken
- Besef dat eucharistie essentieel is voor een gelovige

Zwaktes:

- Geen toegang tot sacramenten
- Kerken te vlug gesloten
- Geen “deftig” afscheid van stervenden/doden

Kansen:

- Blijvende aandacht van de hele gemeenschap voor mensen die uit de boot dreigen te vallen: werklozen, verslaafden, ouderen, kinderen, zieken, rouwenden, mensen uit andere culturen...
- Samenwerken met andere zorgdisciplines: interdisciplinaire inbedding
- Nadruk op solidariteit met de omringende samenleving tijdens de lockdown (waardoor vieringen niet konden doorgaan)
- Nadruk op verbondenheid
- Sociale en ecologische zorgen op de voorgrond plaatsen
- Systemen van zorg voor de buurt ondersteunen: buurtstewards, op straatniveau, kleinschalig
- Leren van de wereldkerk
- Duidelijk maken dat religieuze vieringen geen evenementen zijn
- Mee een bredere visie op zingeving ontwikkelen
- Hoopvolle berichtgeving i.p.v. deprimerende coronacijfers
- Kans om uit te leggen dat kerk-zijn geen doodgewone vrijetijdsbesteding of vrijblijvende hobby is.
- Kans om menselijkheid voorop te stellen, niet de economie
- Kerk kan de beperkte (Vlaamse) blik opentrekken naar de wereld.
- Duidelijk maken dat spirituele gezondheid geen bijkomstigheid is, maar een voorwaarde om mens te zijn.
- Kansen om te getuigen over ons geloof: waarom vinden wij het belangrijk?
- In het huidige politieke klimaat kan de kerk ingaan tegen onnodige polarisatie.

Bedreigingen:

- Onvoldoende middelen voor de zorg in het algemeen
- Pastores die de toegang tot wzc of ziekenhuis wordt ontzegd, omdat zij niet worden beschouwd als “essentieel beroep”.
- Digitale kloof
- Prioriteiten van politici liggen niet bij het religieuze (secularisering)

- Utilitarisme van te doorgedreven economisch denken
- Politiek heeft taken die gelovigen van de kerk verwachten, overgenomen
- Mondmaskers: dat we het gelaat van de ander niet volledig kunnen zien, is deprimerend.
- Sociale isolatie versterkt de problemen van wie al kwetsbaar zijn (jeugd, gehandicapten, ouderen)
- Onenigheid onder elkaar: er moet eensgezindheid zijn vooraleer met iets naar buiten te komen.
- Politiek populisme maakt het moeilijk politici te wijzen op noodzakelijke investeringen voor inclusieve en cultuursensitieve communicatie.
- Menselijk welzijn wordt opgeofferd om de economie te redden.
- Soms hadden mensen de indruk dat de kerkelijke verantwoordelijken geen enkele inspraak hadden bij de (politieke) beslissingen van meestal kerkvreemde politici.
-

Vraag 6: Waarop steunt onze **christelijke hoop**, welke concrete elementen kunnen we aanbieden?

Sterktes:

- Rijk Gods
- Verrijzenisgeloof
- Menswording
- Evangelie
- We zijn nooit alleen, verbondenheid, liefdevolle nabijheid, aanwezigheid/presentie
- Onvoorwaardelijke vriendschap, broederlijkheid
- Nadruk op het leven in solidaire verbondenheid
- Dienstbaarheid
- De BLIJDE boodschap, het Evangelie
- Leven in gemeenschap
- Eschatologisch perspectief
- Liefde
- Geduld en volharding
- Vreugde en vrede
- Vertrouwen
- Geloof dat God/Christus er voor iedereen is.
- Menselijke creativiteit
- Geduld
- Kleine goedheid

Zwaktes:

- We stralen niet uit wat we zeggen
- Beslissingen (door 1 persoon, meestal de pastoor) worden opgedrongen

Kansen:

- Bemoediging en troost voor iedereen, ook voor wie niet gelovig is: kwaad/lijden heeft nooit het laatste woord (!)
- Hoop is een kans tot verkondiging van zijn Blijde Boodschap, met daden, desnoods met woorden
- Geloof handen en voeten geven voor wie het nodig heeft = hoopvolle boodschap
- Medemenselijkheid
- Vertrouwen, hoop, geloof en liefde in praktijk brengen door daadwerkelijke naastenliefde
- Respect voor vrijwilligers en kansen voor echte gelijkwaardigheid
- Boodschap van hoop: dat we bij Hem mogen thuiskomen, met onze gebrokenheid, kan troost geven aan wie lijdt.
- Breder inzetten op "zingeving" ipv alleen liturgie.
- Werken aan vertrouwen in de bredere samenleving.
- Concrete nabijheid tonen
- Gastvrij ontvangen bij afscheidsrituelen
- Ontmoeting als "het nieuwe normaal" na corona

- Het is nooit te laat. We krijgen altijd nieuwe kansen
- Eschatologie centraal stellen
- Aandacht voor menselijke waardigheid in alle aspecten van het leven.
- Positieve communicatie
- Benoemen dat hoop geen angst heeft van de kwetsbaarheid, maar juist in de erkenning ervan wordt geboren.
- Tonen dat we christenen zijn in woord en daad via sociale media
- Op zoek gaan naar “een nieuwe taal” om mensen aan te spreken.
- Vanuit vroegere ervaringen getuigen dat God ons nooit in de steek laat. Ook deze keer niet.
- Investeren in het christelijke getuigenis: durven te spreken over God en Christus in plaats van christelijke inspiratie.
- De dood bespreekbaar maken

Bedreigingen:

- Besef van kwetsbaarheid en onzekerheid
- Het ontbreken van momenten om samen te delen, te vieren
- Afwezigheid in de “periferie”, bv crematoria
- Niet in staat het “eigen clubje” te overstijgen.
- Mentaliteit van “maakbaarheid”
- Lockdown maakt het “volle” leven onmogelijk.
- Gebrek aan geduld en vertrouwen
- Te grote ijver om de structuren koste wat het kost in stand te houden

Vraag 7: Wilt u een bedenking of vraag toevoegen aan deze lijst?

Sterktes:

- Solidariteit en inzet
- Authenticiteit, consistent en consequent
- Bevraging als directe vorm van dialoog met gelovigen wordt geapprecieerd

Zwaktes:

- Positie van vrouwen binnen de kerk
- Celibaat
- Te weinig jongeren
- Huiskerk: weinig aandacht, weinig ontwikkeld
- Te strakke kerkelijke hiërarchie, geen voeling tussen “top” en “bodem”
- Te veel persoonlijke projecten via livestream
- Onaangepaste taal

Kansen:

- Regelmatige boodschap van hoop door de bisschoppen (ook buiten de coronatijd) zou meer warmte brengen.
- Nederig en authentiek christen zijn in de wereld
- Vragenlijst als participatie-instrument voor “gewone” gelovigen
- Bewust worden van de “waarde” van geloof
- Inculturatie
- Kerknet verder uitbouwen voor communicatie en catechese
- Kerknet-academie is een kans om 30'ers te bereiken
- Contact met andere parochies zonder het gevoel te krijgen concurrenten te zijn.
- Dialoog blijven stimuleren, ook met andere religies + uitleggen waarom we met elkaar (blijven) spreken (ondanks de duidelijke verschillen)
- Beter inzetten van vrijwilligers naargelang de talenten van iedereen
- Blijvende inzet voor een liefdevolle en vredevolle samenleving voor iedereen
- Armen mee beleid laten bepalen
- Media (Kerk&leven, Kerknet, Tertio) bieden voedsel en geloofsondersteuning. Mag meer “gepromoot” worden.
- Kans om te onderscheiden wat essentieel is voor de kerk. Om kerk opnieuw/duidelijker te definiëren
- Herontdekken van soberheid, stilte en saamenhorigheid/gemeenschap
- Investeren in een multidisciplinair studiecentrum om bisschoppen te adviseren bij hun stem in het publieke debat.
- Naar buiten gaan, buiten de kerk

Bedreigingen:

- Wie niet met technologie om kan, of geen beschikking heeft over technologie, dreigt uit de boot te vallen.

- Bedreiging van binnenuit door dictatoriaal gedrag van sommige gewijden
- Politiek extremisme
- Te weinig samenwerking, zowel tussen parochies als tussen geloofsgemeenschap en de omringende maatschappij
- Waar we als kerk de nadruk op leggen (nabijheid, bezoek,...) is nu verdacht
- De maakbaarheid van de maatschappij botst op haar grenzen.
- Pleinvrees om nieuwe paden te bewandelen
- Onmacht en onzekerheid
- Mensen voelen zich schuldig als ze onvoldoende contact konden houden.
- Worsteling met Godsbeeld: hoe kunnen liefde en lijden samengaan.
- Wij-zij-denken
- Beslissingen van hogerhand willen doorduwen (b.v. erediensten naar de privésfeer verbannen).
- Moeite om pastorale opdracht een nieuwe wending te geven, niet "gecentraliseerd" rond een drukke zondag met veel vieringen. Niet iedereen heeft de energie, de moed en de kracht om de nodige creativiteit aan de dag te leggen.
- Na de crisis gewoon opnieuw overgaan tot de orde van de dag (kerk is meer dan zondagseucharistie, eerste communie en vormsel)
- Niet mogen zingen bedreigt de liturgie

2 Overzicht SWOT-analyse

Sterktes:

- Dienstbare, gevende, gastvrije, nederige, biddende, hoopvolle, bevrijdende, levengevende, open, verbonden, broederlijke, solidaire, aanwezige, nabije kerkgemeenschap.
- Wereldkerk – met de boodschappen van paus Franciscus – en lokaal sterk – parochianen uit hetzelfde dorp/dezelfde straat kennen elkaar en spreken elkaar aan.
- Rechtstreekse uitzending van zondagseucharistie op radio/tv en het aanbod van Kerknet (eucharistie, maar ook inhoudelijk).
- Creatieve vormen van pastoraal met concrete, haalbare acties (wandelen- en stoepgesprekken, telefoon, mail,...) met dubbelgebod als uitgangspunt voor actie, vanuit het besef dat kleine goedheid de wereld kan redden.
- Sterke spirituele, mystieke en liturgische traditie bij afscheid nemen/levenseinde (verrijzenisgeloof, eschatologisch perspectief, geloof dat Christus/God er is voor iedereen).

Zwaktes:

- Lijfelijk niet kunnen samenkomen is heel erg moeilijk voor echte opbouw van de gemeenschap. Ook fatsoenlijk afscheid nemen (bij uitvaart) is daardoor moeilijk.
- Onaangepaste taal en gebrek aan samenhang in sommige parochies.
- De (dikwijls) oudere vrijwilligers in de steeds kleiner wordende gemeenschappen worden moe, raken overbelast en haken af. Daardoor stralen we niet uit wat we zeggen.
- Vooral binnen de eigen kring blijven, te binnenkerkelijk.
- Na de initiatiesacramenten haken gezinnen af, zeker nu er geen opvolging mogelijk is.

Kansen:

- Getuigen van een arme en profetische kerk, in dialoog met wie niet- of andersgelovig is, met omringende cultuur (b.v. door aan te sluiten bij andere maatschappelijke initiatieven, met scholen). Geloof is meer dan alleen de zondagseucharistie.
- Actief toestappen op mensen die hunkeren naar een vorm van nabijheid.
- Huiskerk en huisliturgie (her)ontdekken, niet alleen op zondag
- Digitale mogelijkheden hebben de blik van parochianen verruimd: besef dat de kerk meer is dan de eigen kerktoren. Digitale media creëren een nieuwe vorm van verbondenheid, die complementair kan blijven.
- Duidelijk maken dat erediensten iets anders is dan cultuur of vrije tijd/evenement -> samenwerking met andere levensbeschouwingen en samen het gesprek met de politieke wereld aangaan.

Bedreigingen:

- Negatief beeld van reguliere media en tegenwind vanuit de bredere maatschappij, beeld van vastgeroeste, op zichzelf gerichte kerk als voorbijgestreefde folklore, die bovendien intern verdeeld lijkt. Daardoor blijft de kerk onzichtbaar en onhoorbaar.
- Prioriteiten van politici en belangrijke maatschappelijke stemmen ligt doorgaans helemaal niet bij het religieuze, dat als "niet-essentieel" wordt beschouwd.
- Mensen die technisch niet meekunnen (owv leeftijd of financieel), vallen uit de boot.
- Liturgie wordt bedreigd. Reservaties gaan in tegen de aard van de eucharistie, livestream in zichtbaar lege kerkgebouwen of alleen met de voorganger in beeld is weinig zinvol, (noodzakelijke veiligheidsmaatregelen halen de "ziel" uit een viering.
- Onvoldoende middelen voor de zorg in het algemeen.

3 Algemene conclusies

- Velen herlezen en interpreteren de crisis met de bril van de eigen overtuigingen; in elk geval zien velen er een “moment van waarheid” (kairos) in: de crisis nodigt ons uit onze blik op de wereld en op onszelf te herbekijken en roept ons op tot hernieuwd leven volgens het evangelie.
- Er is een sterk onderscheid tussen wie vindt dat de kerk en de christenen blijk gegeven hebben van creativiteit, durf en initiatief, en wie uitdrukt of de kerk daarentegen verwijt dat ze niet kon doen wat betekenisvol is.
- Er is een merkbaar (maar klassiek) onderscheid tussen de verwachtingen van “liturgische” orde en deze die veeleer betrekking hebben op het sociale of “humanitaire” engagement, zelfs al is het evident dat de twee intrinsiek verbonden zijn. De twee strekkingen verwijzen trouwens vaak naar dezelfde noties: waardigheid, vrijheid en gemeenschap.
- Er bestaat een relatieve consensus over de noodzaak om vooral in (nieuwe) media te investeren en in de sociale media (met andere kerken als inspiratiebron).
- Velen van wie antwoordden, verwachten een vervolg, ook in de vorm van een publieke tussenkomst, in het bijzonder met betrekking tot de samenleving en met de politieke wereld.

Patrick Debucquois en Geert De Cubber

21 december 2020